

Svět se bojí ekonomické krize

Ztráta důvěry a strach z investic může vést ke globální recesi. Benzín v USA prudce zdražuje.

Ani asijské trhy dnes nad ránem nezůstaly ušetřeny kolapsu, který zachvátil finanční svět po teroristickém útoku na Spojené státy. Nikdo se nepouští do spekulací kvůli obavám, zda v New Yorku nebylo narušen hladký průběh finančních transakcí. Ekonomové varují před globální krizí.

Singapur, Praha (naj, Reuters, AP) - Poté, co útok na Spojené státy prakticky ochromil světové finanční trhy, začínají ekonomové mluvit o nebezpečí hlubší hospodářské krize.

Propad akciových trhů, především těch, které zůstaly po tragédii v New Yorku a Washingtonu otevřeny, může viditelně znehodnotit úspory lidí v USA i v ostatních zemích a způsobit ztrátu důvěry ve zdravý ekonomický

vývoj. Potvrdí-li se neochota utrácet a vkládat peníze do rizikovějších investic, především akcií, může to podle ekonomů uvrhnout světové hospodářství do nové recese.

"Světová ekonomika již byla víceméně na kolenou. To poslední, co jsme mohli potřebovat, je takový šok," uvedl dnes nad ránem analytik australské Commonwealth Bank Michael Workman.

Někteří analytici očekávají, že se do hry nyní vloží centrální banky světových mocností a sáhnou k mimořádným opatřením. "Můžeme se dočkat nouzového snížení úrokových sazeb po celé zeměkouli, jak se to stalo po posledním krachu na Wall Street v roce 1987," míní ekonom singapurské pobočky UBS Mansoor Mohiuddin.

Dolar v noci na dnešek na asijských trzích oslabil zhruba o tři jeny, na kurs 119,11, obchodování s devizami je ovšem velmi neklidné. "V troskách obchodního

MĚSTO DUCHŮ. Sanfranciské finanční centrum bylo po včerejších útocích na Washington a New York zcela vykliděno. Celkem zbytečně tak cedule ve výlohách hlásaly, že obchody mají zavřeno.

FOTO: REUTERS

centra skončila patrně také důležitá zúčtovací centra a nikdo po světě si není jist, zda objednané

dolary skutečně dostane na účet. Situace v Asii ukazuje, že banky se nepouštějí do žádných vel-

kých spekulací," uvedl dealer Československé obchodní banky Petr Korous.

Prudkým výprodejem však utrpěly akciové trhy. Japonská burza se zřítla o pět procent, dolů zamířily též burzy v Koreji a v Číně. Opakovala se tak situace z Evropy, kde například londýnská burza utrpěla před svou evakuací největší jednodenní propad od krize v roce 1987. "Jakmile znovu otevřou ameické trhy, očekáváme okamžité oslabení v daleko větší míře, než kdo dosud čekal," uvedl Workman.

Americká a evropská centrální banka včera oznámily plán napustit do ekonomik větší množství peněz a uspokojit poptávku bankovního systému a spotřebitelů. "Fungujeme a normálně pracujeme. Jsme připraveni uspokojit potřebu likvidity," uvedl šéf americké centrální banky Alan Greenspan, jenž řídí operace svého úřadu z neznámeného

místa. V době útoků totiž právě seděl v letadle a jeho let byl z bezpečnostních důvodů odklouněn.

Ekonomové s napětím očekávají další vývoj v cenách ropy, které včera vyletěly o tři dolary.

Panika panuje zejména ve Spojených státech. Znepokojení řidiči v různých částech Států čekali na benzin často v několikahodinových frontách. Cena galonu (3,785 litru) benzinu se na přitom někde vyšplhala až na pět dolarů v obavě, že se kvůli teroristickým útokům zastaví přísun pohonných hmot. Obvykle se přitom pohybuje kolem 1,5 dolaru za galon.

Zatímco prodejci okamžitě využili situace a zvedli ceny, největší ropné společnosti se snaží uklidnit zákazníky a tvrdí, že zachovají plynulé zásobování i své ceny pohonných hmot.

Od klíčových dodavatelů ropy z Asie přitom zatím ropa teče do USA plynule.

Pojišťovny zaplatí miliardy

Praha, New York (bič) - Očekávané obrovské ztráty na životech a majetku způsobené včerejším teroristickým útokem na Světové obchodní centrum v New Yorku a budovu Pentagonu ve Washingtonu, budou s největší pravděpodobností znamenat nejdražší neštěstí v historii pojištnictví.

"Již teď je jisté, že pojišťovny zaplatí miliardy dolarů," potvrdil deník Financial Times vrchní ekonom Insurance Information Institute Robert Hartwig.

Analytici přitom odhadují, že životní pojistky a pojistky firem kryjící jejich závazky vůči zaměstnancům budou vyšší než částky vyplacené za škody na majetku a za zničená letadla.

Zatím nejdražším pojišťovacím

případem v historii byly škody způsobené v roce 1992 hurikánem Andrew. Ten zasáhl východní pobřeží Spojených států a v současných cenách stál pojišťovny 20 miliard dolarů. Tehdy však zahynulo "pouze" 38 lidí, při včerejším útoku to byly zřejmě tisíce a možná i desetitísíce lidí.

Náklady pojištěn také zcela jistě přesáhnou částku 775 milionů dolarů, kterou je stály rasové nepokoje v roce 1992 v Los Angeles. Pumový atentát v Oklahomě v roce 1995 je přišel na 125 milionů dolarů.

Světové obchodní centrum se nestalo cílem útoku teroristů poprvé. V roce 1993 bombový atentát způsobil škody za 510 milionů dolarů. "Tehdejší útok však vypa-

dá ve srovnání s tím včerejším jako malý ohniček," řekl televizi CNN mluvčí americké Národní asociace nezávislých pojišťovatelů Joe Anotti. Pojišťovny podle něho budou muset vyplatit za škody na majetku a na životních pojistkách miliardy dolarů.

Podle mluvčího pojišťovny Northwestern Mutual, která se zabývá hlavně životním pojištěním, nebudou mít pojišťovny v nejbližších hodinách velkou práci. "Většinu lidí bude spíše zajímat, co se stalo s jejich rodinami, než aby se starali o peníze."

Obrovské částky, které budou muset pojišťovny vyplatit, však již způsobily prudký propad akcií těchto firem na světových burzách.

Výbuch centra postihl 430 firem

Praha, New York (bič) - Světové obchodní centrum v New Yorku, zničené včera při teroristickém útoku, bylo sídlem zhruba 430 firem. Ve dvou výškových budovách, které byly jeho součástí, pracovalo okolo 50 tisíc zaměstnanců.

Jednou z institucí, jež zde měla kanceláře, byla zdravotní pojišťovna Blue Cross & Blue Shield. Jejich 4000 pracovníků zabralo celých sedm pater mrakodrapu, do kterého úmyslně narazilo unesené letadlo. "Čís-tě na základě ústních informací věříme, že se je všechny podařilo evakuovat. Nedokážu však odhadnout, nakolik je tato zpráva spolehlivá," uvedl

CNN mluvčí společnosti Sean Doolan.

Ve věžích, které po nárazu dvou letadel začaly hořet a po chvíli se celé zhroutily, však sídlily také prominentní investiční banky.

Největší nájemce prostor v budově, Morgan Stanley, má sice svou centrálu na jiném místě New Yorku, přesto si pro svých 3500 pracovníků pronajal ve Světovém obchodním centru 22 pater v mrakodrapu, který spadl jako druhý, a tři patra ve třetí, nižší budově, jež se také po požáru zhroutila. "O stavu našich zaměstnanců máme omezené informace kvůli problémům s komunikací," uvádí

se v prohlášení šéfa banky Phila Purcella.

Mezi další velké finanční instituce, které měly v centru sídlo, patří německé banky Deutsche Bank, Commerzbank a Allianz nebo americká Bank of America.

Své newyorské centrály zde mělo i velké množství vládních institucí včetně americké Burzovní komise. Sídčila zde i agentura Port Authority, která patří státům New York a New Jersey a provozuje letiště, přístavy a autobusová nádraží v oblasti New Yorku.

Port Authority je zároveň stávitel a majitelem Světového obchodního centra.

Burzy jsou uzavřeny poprvé od roku 1933

New York (ČTK, vot) - Burza v New Yorku, která se nachází v blízkosti zničeného Světového obchodního centra, dnes stejně jako včera nebude obchodovat. Podobně to bude vypadat na burze v Chicagu a v dalších amerických městech. Výjimečná situace, že by se na burzách neobchodovalo více než jeden den, nastala naposledy v roce 1933. Tehdy burzy zavřely kvůli hospodářské krizi. Americké burzy zatím neuvěly, kdy by mohly obchodování obnovit.

E-bay zakázal aukce se suvenýry

San Jose (AP) - Internetová aukční síň e-bay zakázala prodej jakýchkoliv předmětů, které mají vztah k Světovému obchodnímu centru. Ze svých stránek musela stahovat nabídky lidí, kteří nabízeli na prodej části rozvalin a další předměty ze zřícených budov. Firma oznámila, že nebude do aukcí přijímat ani pohlednice, plakáty a další upomínkové předměty, které mají vztah k obchodnímu centru a k Pentagonu.

Paliva je dost, ujišťuje ropný institut

Washington (ČTK) - Americký ropný institut, který ve Spojených státech reprezentuje ropný průmysl, ujistil veřejnost, že zásoby benzinu a dalších paliv nejsou teroristickým útokem na Spojené státy nijak ohroženy. Takřka beze změn přitom svůj provoz zachovávají také americké rafinerie.

Firmy zavírají a vyhlašují bezpečnostní opatření

New York (AP, vot) - řada velkých amerických firem dnes nefunguje. Jiné vyhlašují přísná bezpečnostní opatření. Například největší americký telefonní operátor, firma AT&T, zavřel všechny své pobočky. General Motors, největší americký výrobce automobilů, evakuoval všechny zaměstnance ze čtyř mrakodrapů v Detroitu. Naopak otevřeno zůstalo třeba v obchodních domech Wall-Mart.

Světová banka zřejmě odloží své zasedání

Washington (ČTK) - Světová banka a Mezinárodní měnový fond zvažují, že odloží své výroční zasedání, které se má uskutečnit 29. a 30. září ve Washingtonu. Důvodem jsou důsledky teroristických útoků a obavy o bezpečnost.

Frankfurtské burze hrozili bombou

Frankfurt(ČTK) - Frankfurtská burza včera dostala výhrůžku o bombovém útoku. Burza byla okamžitě evakuována a obchodování přerušeno, žádná bomba se však nenašla.

Jižní Korea chystá mimořádná opatření

Soul (ČTK) - Jihokorejský prezident Kim Te-džung vyzval k přípravě mimořádných opatření, pomocí nichž by se země mohla vypořádat s očekávaným dopadem teroristického útoku v USA na korejskou ekonomiku, která je silně závislá na vývozu.

Zahlcený internet i telefony s obtížemi zvládaly nápor

Praha, New York (bič) - Úterní teroristické útoky na dva mrakodrapy Světového obchodního centra v New Yorku a budovu Pentagonu ve Washingtonu způsobily obrovské problémy provozovatelům některých zpravodajských serverů.

Například internetové stránky americké televizní stanice CNN byly po náporu uživatelů internetu dychtících po podrobnějších informacích zahlceny již dvacet minut poté, co došlo k prvnímu útoku. Staly se proto na dlouhou dobu nepřístupnými. I poté byl jejich provoz omezený.

Podobné problémy postihly také další internetové stránky významných světových médií, například britskou BBC.

České zpravodajské servery závažnější technické problémy nezaznamenaly, ale i o jejich zprávy byl obrovský zájem.

Stránky www.ceskenoviny.cz zaznamenaly podle programátora tohoto serveru Davida Kvíze sedminásobný nárůst návštěvnosti. Server iDnes vykazoval včera také asi trojnásobný počet zhlédnutých stránek, než tomu bývá ve stejnou dobu v jiných dnech.

Desetkrát vyšší byla návštěvnost serveru news.quick.cz. Potvrdil to technický ředitel provozatele tohoto serveru Radek Doležal.

O hladu po informacích svědčí i skutečnost, že se lidé snažili mnohem více z Čech do Ameriky telefonovat.

"Síť je plně vytížená, používají se i záložní linky," potvrdil včera mluvčí Českého Telecomu Vla-

JSI V POŘÁDKU? První starostí každého Američana bylo včera jediné: zavolat svým blízkým a zjistit, zda jsou živi a zdraví.

FOTO: REUTERS

dan Crha. Podle jeho slov nedochází k přetížení v síti Telecomu nebo na tranzitních kanálech.

Ve vnitrostátní síti USA je však problém se zahlcením linek, a je tedy obtížné se dovolat. "Je třeba to opakovaně zkou-

šet," doporučil Crha lidem, kteří budou chtít do USA volat.

Český Telecom podle jeho slov zároveň zaznamenal i vyšší internetový provoz na své datové síti. Ta by však měla bez problémů fungovat.

Pumpy i směnárný drží ceny

Praha (naj, ven) - Zdražení benzinu, jehož se dočkali řidiči na některých místech USA, se zatím v České republice nechystá.

"Zásob je dost. Nelze čekat, že by hned ceny šly nahoru, není to závislé na momentální situaci. Prodejci dnes určitě zdražovat nebudou," uvedl ráno Miroslav Zmeškal, vedoucí nákupu ve společnosti Aral.

Ropa včera vyskočila na světových trzích o více než tři dolary a cena dosáhla až 31,05 dolaru za barel, což je nevyšší cena od prosince loňského roku. Analytici vysvětlují růst nejistým zásobováním Spojených států a možnou krizí na Blízkém východě.

Ropný kartel OPEC - hlavní dodavatel ropy - dnes nad ránem ujistil, že bude pokračovat v dodávkách. Ekonomové s napětím očekávali dnešní vývoj na trzích.

Pražská burza i směnárný dnes ráno otevřely a očekávají normální provoz. "V tuto chvíli není důvod, proč by burza uzavírala. Pouze v případě extrémních výkyvů u konkrétních akcií bychom provoz zastavili," uvedla ráno Jana Horová z oddělení dohledu nad obchodováním.

Rovněž obchodování s cizími měnami by dnes v České republice nemělo být narušeno. "Valuty normálně prodáváme, dolar je zhruba o 30 haléřů levnější než včera," uvedla dnes Radmila Dudychová ze společnosti Chequepoint.

Rovněž v bankách se kursy pro dnešek nijak závratně neměnily. ČSOB snížila kurs pro výkup dolarů o padesátník na 36,56 Kč/USD, ale naopak zvedla prodejní kurs na 39,06.